

היכל א

מן שבעה היכלות והוא היכל אדם קדמון ובהיכל זה יש שבעה שערים.

השער הראשון

דרוש עגולים ויושר ובו חמשה ענפים.

ענף א

(א) בענין תכלית הכוונה של בריאת העולמות. נבאר עתה ב' חקירות. שנתעסקו בהם המקובלים. החקירה הראשונה הוא מה שחקרו חכמים ראשונים ואחרונים. לדעת סיבת בריאת העולמות. לאיזה סיבה היתה. ונמנו וגמרו. וגזרו אומד. כי סיבת הדבר היה. לפי שהנה הוא יתברך. מוכרח שיהיה שלם

בכל פעולותיו וכוחותיו. ובכל שמותיו של גדולה ומעלה וכבוד. ואם לא היה מוציא פעולותיו וכוחותיו לידי פועל ומעשה. לא היה כביכול. נקרא שלם. לא בפעולותיו. ולא בשמותיו. וכינויו. כי השם הגדול. שהוא בן ד' אותיות הוי"ה. נקרא כן על הוראות הויות הנצחיות. וקיומו לעד. הית הוה ויהיה. טרם הבריאה. ובזמן קיום הבריאה. ואחרי התהפכו אל מה שהיה. ואם לא נבראו העולמות. וכל אשר בהם. לא יוכל ליראות אמיתת הוראת היוותו יתברך הנצחית. בעבר והוה ועתיד. ולא יהיה נקרא בשם הוי"ה כנ"ל. וכן שם

הנחות ובראה מקומות

(א) ענף זה נדפס בהשמטות עץ החיים עם פנים מסבירות סוף חלק ג'. וזה לשון רבינו זצ"ל בפנים מאירות בתחלתו. הנה המסדר של הע"ה חסר בכאן התחלת הדרוש הזה. וטוב להמעיין שיסתכל בשער הקדמות בתחלתו. כי שם מובא הדרוש הזה במילואו. ובסדרו האמיתי. כי הדרוש הזה כולל ד' הקדמות: הקדמה א הוא הדרוש המובא כאן במקצתו בענף ה' לקמן. המתחיל רצוני בענף זה להקדים קצת הקדמות וכו'. הקדמה ב' מובא ג"כ שם באותו הענף ד"ה עוד צריך שנקדים לך הקדמה א' וכו'. ואחר שתלמוד ב' הקדמות הנ"ל. תתחיל כאן. כי זהו הקדמה ג'. ויש שם עוד הקדמה ד' אשר חסרה בע"ה. ומקצתה מובא לקמן בענף ב' בד"ה אחר שנתבאר וכו'.

ודע. שארבע הקדמות הללו. המה ביאורים על זהר חדש שיר השירים בד"ה שלמה אהיה כעוטיה. (ו"ח מן אות תפ"ב עד אות תפ"ו) חכמתא דאצטריך ליה לבר נש: חד. למנדע ולאסתכלא ברוא דמאריה. וחד למנדע ליה לגופיה. ולאשתמודע

מאן איהו וכו'. וחד למנדע ולאסתכלא ברוא דנשמתי מאי היא האני נפש דביה וכו'. וחד לאסתכלא בהאי עלמא. ולמדע עלמא דאיהו ביה. ועל מה תתקן וכו'. ת"ח מאי כתיב. אם לא תדעי לך היפה בנשים אם אנת אתיא בלא ידיעה ולא אסתכלת בחכמתא. עד דלא תיעול הכא. ולא ידעת בריון דעלמא עלאה. צאי לך. לית אנת כדי למיעל הכא בלא ידיעה. צאי לך בעקבי הצאן. והוי ידעת גו אינן עקבי הצאן. אלין אינן דבני נשא דרשין לון בעקב. וידעין רזין עלאין דמאריהון ובהו תנדע לאסתכלא ולמדע וכו' עש"ה.

והנה הקדמה הד' שהוא בענין הא"ס ב"ה. איך התחיל להאציל הנאצלים ממנו. כמ"ש שם בשער הקדמות ת"ס דברי ז"ח הנ"ל. לאסתכלא ברוא דמאריה. הקדמה הב' המביאה סוד הפרצופים. ת"ס למנדע ליה לגופיה. הקדמה הא' המרמזת על סוד הזווגים בעיקר. ת"ס למנדע ברוא דנשמתי. דהיינו איך שגמשכות ע"י זווג והריון מן העולמות העליונים. צדיק וצדק השנימיים והחיצוניים סוד הנד"ף

בחקירתם. אמנם נבאר בע"ה ראשי פרקים. כמצין מן החרכים, בלתי הסתכלות בדברים העמוקים, והמשכיל על דברינו אלה, ימצא טוב טעם ודעת, אם יבינהו.

והנה, ענין החקירה הזאת, אשר שואלים למה בריאת עוה"ז, היה בזמן שהיה, ולא קודם או אח"כ. ולכן, צריך שתדע את אשר נבאר בחיבורינו, והוא, כי הנה נדע, כי האור העליון למעלה למעלה עד אין קץ, הנקרא א"ם, שמו מוכיח עליו, שאין בו שום תפיסה, לא במחשבתו, ולא בהרהור כלל ועיקר. והוא מופשט ומובדל מכל מחשבות, והוא קודם אל כל הנאצלים והנבראים והיצורים והנעשים, ולא היה בו זמן התחלה וראשית, כי תמיד הוא נמצא וקיים לעד, ואין בו ראש וסוף כלל. והנה מן הא"ם, נשתלשל אח"כ מציאות המאור הגדול, הנקרא א"ק לכל הקדומים, כמ"ש בענף ג', ואח"כ, נשתלשלו ממנו האורות הנתלין בא"ק, הנה הם אורות רבים, היוצאים מתוכו, ומאידך חוצה לו: מהם תלויין ממוחו, ומהם מגולגלתא, ומהם מעיניו, ומהם מאזניו, ומהם מחוטמו, ומהם מפיו, ומהם ממצחו, חוצה לו, ומהם סביבות גופו, שהוא בחי' ז' תחתונים שלו, ובסביבותיהם אורות רבים, מאירים ונתלים בהם, הנקרא עולם הנקודים. ואח"כ נשתלשלו ממנו ד' עולמות: אבי"ע, הידועים ומפורסמים, כנזכר בזהר ובתיקונים, ואמנם אצילות א"ק הזה, ומכ"ש שאר עולמות שתחתיו כנ"ל, היה להם ראש וסוף, והיה להם זמן התחלה היותן ואצילותן, משא"כ בא"ס הנ"ל.

והנה מן העת וזמן, אשר התחיל התפשטות והשתלשלות האורות והעולמות הנ"ל, מאז התחיל היות הנבראים כולם, זה אח"ז, עד

אדנ"ת, נקרא כן, על הוראת אדנות, היות לו עבדים, והיא ארון עליהם, ואם לא היה לו נבראים, לא יוכל ליקרא בשם ארון. ועד"ז בשאר שמות כולם, וכן בענין הכנויים, כגון: רחום, וחנון, ארך אפים, לא יקרא על שם, וולת בהיות נבראים בעולם, שיקראו לו ארך אפים, וכיוצא בזה בשאר הכינויים כולם. אמנם בהיות העולמות נבראים, אז יצאו פעולותיו וכחותיו יתברך לידי פועל, ויהיה נקרא שלם בכל מיני פעולותיו וכחותיו וגם יהיה שלם בכל השמות וכינויים, בלתי שום חסרון כלל ח"ו.

וענין טעם זה, נתבאר היטב בס"ה, פ' פנחס ודנ"ו ע"ב, וז"ל פקודא תליסר וכו' דא ק"ש, ואית למנדע, דאיהו אקרי חכם, בכל מיני חכמות. ומבין, בכל מיני תבונות וכו'. (ב) אלא קודם דברא עלמא, אתקדי בכל אילין דרגין, ע"ש בריין דהו עתידין להבראות, דאי לא הויין בריין בעלמא, אמאי אתקרי רחום דיין, אלא ע"ש בריין דעתידין וכו'. ובפ' בא דמ"ב, וז"ל דאי לא אתפשט נהוריה על כל בריין, איך ישתמורעון ליה, ואיך יתקיים מלא כל הארץ כבודו.

החקירה ב', היא קרובה אל שאלת מה למעלה, ומה למטה. מה לפנים, ומה לאחור, במס' חגיגה פרק אין דורשין. והנה להיות השאלה זו עמוקה מאד, אשר כמעט מסתכן האדם, בהעמיק הסתכלותו בחקירה זו, וענינו כאשר הזכירו חז"ל, במשנה הנ"ל, כל המסתכל בד' דברים אלו, ראוי לו שלא בא לעולם [מה למעלה, מה למטה, מה לפנים, מה לאחור, וכל שלא חס על כבוד קונו ראוי לו שלא בא לעולם]. וע"כ לא נוכל להרחיב ולהעמיק

הנהרות ומראות מקומות

מלשון הזהר וקאמר אלא כו' שקודם בריאת עולם היה הקב"ה נקרא ג"כ חכם דיין רק שהיה בכח ע"ש העתיד אבל עתה היא בפועל אחר שהאציל העולמות, וז"ש בענף ב' לקמן שלימות בכל פעולתו, כי אז היה בכח ולא בפועל ואין הרבר שלם אם אינו ג"כ בפועל.

לכאור"א. חקדמה הג' המדברת מתכלית כונת בריאות העולמות עד לעוה"ז המלא דינים וקליפות ועבודה רבה. ה"ס לאסתכלא בהאי עלמא דהוא ביה דחינו בעוה"ז ממ"ש עכ"ל.

(ב) בע"ח דפוס לבוב נ"ב תגה"ה אמד מאיד

כי כל התינונים האלה מורים הם, היות: קצבה, וגבול, ותחום, ומדה, באור א"ס העליון ח"י. וכן גודל, שאור א"ס, נוקב ועובר בעובי כל ספירה וספירה, ומלגאו כל ספירה וספירה, ואסתר לון מלבר, יכל ספירה וספירה, כגודל בספר הזהר, פ' בזה, בר"מ דק"ט, וז"ל: אנת נשמה לגשמה כו'. ובפ' פנחס דרכ"ה ורכ"ו. (ב) וכן בהקדמת התינונים ד"ה, וז"ל, ולעילא על כלא, עלת על כל העלות, לית אלהא עליה, ולא תחותיה, ולא לד' סטרי עלמא, והוא ממלא כל עלמין, ואסתר לון מכל סטרא כו'. וא"כ, מאחר שכל הי"ס קרובות בהשוואה אל הא"ס, וכולם מקבלים ממנו אור בעצמה, א"כ מה הפרש בין זה לזה, ובמה תתעלה כל ספירה מחברתה, כיון שמדרגות כולם שוים, כנ"ל. (מבו"ש ש"א ח"א פ"ד).

והנה האמת הוא, שאלו ואלו דברי אלהים חיים, וכולם נכוחים למבין, וישרים למוציא ועת, אמנם ההפרש שבין ב' הספרות הנ"ל, אם הם כסדרן י' מדרגות זו למעלה מזה, אם הם בדרך קוים, זה הענין יתבאר לקמן בעז"ה, בענין עולם הנקודים. איך קודם תיקונם, היו כסדרן זה למעלה מזה, אבל אחר התיקון, היו כסברא האחרת, והיו בציור ג' קוים כנ"ל.

ואמנם, ההפרש שיש בין ב' הספרות, אם הם בדרך קוים, או בעגולים זה תוך זה נבאר בעז"ה בענף זה, ושים לבך בדברים שיתבאר עתה, ומהם תשכיל כל מוצא דבר, כי ב' הספרות נכוחות ואמיתיים. כי ב' בחי' היות, בענין הי"ס, א', הוא בחי' היותם עגולים, בציור י' עגולים, זה תוך זה, וגם היה בהם בחי' אחרת, והוא היותם י"ס ביושר, דרך ג' קוים, כמראה אדם, בעל ראש, וזרועות,

שבה הדבר אל המציאות, אשר הוא עתה. וכפי סדר ההתפשטות וההשתלשלות כסדר הומנים, זה אח"י, כן נעשה, ולא היה אפשר להקדים, או לאחר בריאת עזה"י, כי כל עולם ועולם נברא, אחר בריאת עולם שלמעלה ממנו, וכל העולמות היו נבראים, ומתפשטים ומשתלשלים והולכים זה תחת זה, בזמנים שונים, ומאחרים, וא"י, עד שהגיע זמן בריאת עזה"י, ואז נברא בזמן הראוי לו, אחר בריאת העולמות העליונים אשר עליה, ודי בזה, כי לא נוכל להרחיב ולהעמיק ביאור זה הענין ככל הצורך, ואיך, וכמה, וכו'.

ענף ב

בענין א"ס ב"ה, איך היה התחלת אצילות העולמות, הנאצלים ממנו, וגם חקירה גדולה, ומחלוקת עצום, נחלקו בו כל המקובלים כולם. כי יש מי שכתב, כי הי"ס, הם כסדר, י' מדרגות, זו אח"י, וזו למטה מזו, ויש מי שכתב, כי סדר עמידתו, דרך קוים: ימין, ושמאל, ואמצע, זהם: ג"ס הח"י, זו ע"ג זו, בקו ימין, וג"ס בג"ה, זו ע"ג זו, בקו שמאל, וד"ס כתי"ם, זו ע"ג זו, בקו האמצעי, ורבים יזכמו ויאמרו, כי הם בצורת גלגלים עגולים, זה תוך זה, וזה מקיף וסובב לזה.

והנה מי שיסתכל בדברי רשב"י בס' הזהר והתיקונים, וכן בספר הבחיר (לר' נתוניא בן הקנה) ימצא בדבריהם, מאמרים שונים ומחולפים, נוטים לכאן ולכאן, והמקובלים תאחרונים ג' נלאו יותר לחקור, (א) ולא יכלו, כי קושיא גדולה וחוקה, הולכת ומסערת עליהם, באמנם, מאחר שהא"ס שוה בכל בחי' השוואה גמורה, לא יצדק בו, מעלה ומטה, פנים ואחור,

הש"ש

טובב לון מכל סיטרא עילא ותתא ולד' סיטרין בר ביניא.

(א) ולישב הסברא ומאמרי הזהר החולקי זה על זה.
(ב) וז"ל איתו סובב על כל עלמין ולית

הגהות ומראות מקומות

(ג) ג"א מוסף נבוכו בזה (דפו"י).